

**МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ
“CASE – STUDY” У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ДИСЦИПЛІН
З ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

УДК 378

*Галина Ковальчук, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки та психології
Київського національного економічного університету,
старший науковий співробітник Інституту вищої освіти АПН України*

**МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ
НАВЧАЛЬНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ “CASE – STUDY”
У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ДИСЦИПЛІН
З ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

У статті охарактеризовано методичні аспекти, мету і завдання навчальної технології “Case – study” у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців. Подано методичну структуру використання названої технології. Визначено місце “Case – study” в системі активних методів навчання дорослих. Подана класифікація навчальних кейсів. Розкрито основні вимоги до змісту навчальних кейсів, поетапність досягнення дидактичних цілей та виконання операційних завдань студентами в процесі навчання. Обґрунтовано роль викладача у підготовці та проведенні занять з використанням “Case – study”.

Ключові слова: “Case – study”, конкретні ситуації, проблемне навчання, задачний підхід в організації навчання, продуктивні професійні вміння, моделювання прийняття рішень, активні конкурентні переваги, до-практична освіта, після-досвідна освіта.

Постановка проблеми. Вивчення студентами предметів і тем євроінтеграційного спрямування набуває дедалі більшого поширення. Поступ України до європейської спільноти зумовлює потреби глибинного розуміння механізмів економічних тенденцій і явищ у представників різних прошарків громадянського суспільства та інституційних груп.

У переважній більшості дисципліни з євроінтеграції запропоновані як спеціалізовані навчальні курси для державних службовців різних рангів і рівнів – від муніципального до рівня обласних державних адміністрацій. Становлення та систематизація освітніх процесів у даній галузі виявила нову проблему – інституційного характеру. А це, в свою чергу, зумовило дидактичні суперечності у процесах підготовки фахівців – економістів для цієї сфери діяльності. Цей факт робить актуальним дослідження проблеми вдосконалення професійного навчання з дисциплін з Євроінтеграції зокрема із використанням технології “Case – study”.

Згідно сучасних економічних концепцій новітнього періоду – країну на світових ринках представляють підприємства, бізнес. А от стратегічне та нормативне забезпечення створює сфера державного управління. Отже, багатозаровість євро-інтеграційних економічних процесів та їх різноаспектність викликають нові

труднощі у процесі підготовки фахівців до цієї сфери діяльності. Серед головних дидактичних проблем у цьому аспекті – вибору змісту і технологій навчання для кожного конкретного циклу професійної підготовки майбутніх фахівців.

Обрану автором для аналізу навчальну технологію “Case – study” можна вважати “наскрізною” – її елементи присутні в більшості інших технологій професійного навчання майбутніх економістів. Зевдання, на нашу думку, полягає в тому, щоб вибудувати модель її втілення з урахуванням інституційного та компетентнісного підходів в кожній конкретній навчальній аудиторії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Навчальну технологію “Кейс – стади” (“Case – study”) дослідники вважають різновидом методу конкретних ситуацій – найближчим до ділової гри. Цей метод передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу [3]. “Case – study” є основою навчання у Гарвардській школі бізнесу, саме тут були виконані теоретичні та експериментальні дослідження ефективності цієї технології. Значний внесок у розвиток теорії “Case – study” зробили й інші учені, серед них: Л.Б. Барнс, К.Р. Кристенсен, Е.Дж. Хансен, А.А. Вербицький, Л.О. Каніщенко, М.В. Кларин, Ю. Сурмін, П. Шеремета.

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ “CASE – STUDY” У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ДИСЦИПЛІН З ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Виклад основного матеріалу. “Кейс – стади” – дослівно трактують, як “дослідження певних обставин, що характерні для даної ситуації”, “вивчення ситуації”. “Case – study” (“CS”) являє собою дуже стислий в часі фрагмент навчального процесу ігрового характеру, і ця стислість і часова обмеженість зумовлена чітко заданими умовами ситуації, що не передбачає вільну зміну чи інтерпретацію описаних сюжетом обставин. Весь сюжет “CS” будується навколо проблем (однієї чи декількох), вирішення яких потрібно для професійної діяльності. **Проблемна ситуація** – усвідомлене людиною протиріччя між поставленою метою і можливістю її досягнення. “Case – study” має своєю провідною навчальною метою формування в студентів продуктивних професійних умінь вирішення проблеми чи створення нового продукту – технології подальшого розвитку своєї організації.

Вимоги до змісту кейсу:

1. Відповідність дидактичним цілям та особливостям навчальної групи.

2. Наявність опису дійсних подій у конкретному соціально-економічному середовищі певного історичного періоду.

3. Наявність актуальної проблеми, вирішення якої має професійно важливе значення для майбутнього фахівця.

4. Наявність конфлікту інтересів суб’єктів господарювання, які спрямовані на стратегії розвитку кожного з них.

5. Наявність інформаційно-методичного забезпечення та можливостей використання аналітичного інструментарію для детального дослідження умов кейсу.

6. Теоретична, методологічна підготовленість учасників до використання технології “CS”. Достатня мотивація до участі.

1. Відображення основних тенденцій соціально-економічного розвитку конкретного регіону.

2. В сюжетних лініях кейсу мають бути описані різні посадові ролі представників різних інституційних суб’єктів, взаємодія яких демонструє різноманітність економічних явищ і процесів.

3. Можливість формування в учасників навчального квазіпрофесійного досвіду, який може бути перенесений у майбутню практичну діяльність.

Навчальна технологія “CS” має дидактичні основи реалізувати модульний, гнучкий підхід в організації до-практичної підготовки, який забезпечує швидке пристосування до певних

робочих місць і сприяє підвищенню якості професійного навчання. Досить ефективно конструювати і використовувати кейси також для виявлення і подолання типових поведінкових помилок (наприклад, моделювати різноманітні ситуації щодо адаптації молодого спеціаліста в новому колективі: його стосунки з керівником, колегами, поведінка в умовах організаційного конфлікту тощо). Перспективним напрямком використання кейсів для навчання студентів є моделювання типових ситуацій виробничої практики. Важливим результатом використання технології “CS” як і ділових ігор є, крім пізнавальних, їхні діагностичні і тренінгові функції [1]. Змінюючи параметри ситуації, можна моделювати вирішення різних завдань і досягнення різних цілей. В технології “CS” використовується ряд ігрових прийомів, що поєднують загальне орієнтування на професійну діяльність з імітацією реальних виробничих обставин.

Планування викладачем цілей роботи над кейсом розпочинається із визначення вимог до результату навчання та їх узгодження із власними можливостями. Визначення цих вимог може здійснюватися за такими кроками:

1) Виявити, які задачі ставить перед собою організація і які пов’язані з цим потреби можуть бути задоволені за допомогою навчання. Якщо ці потреби не ясні до кінця, їх необхідно узгодити на етапі розробки концепції роботи.

2) Визначити критерії успішного вирішення поставлених задач. Визначити, що повинно змінитися після завершення заняття.

3) Визначити, яка має бути форма навчання: розмір групи, аудиторне навантаження, провідний метод аналізу проблемної ситуації тощо.

4) Якими новими знаннями і навичками повинні оволодіти учасники групи.

5) Що відомо про учасників – чого конкретно вони хотіли б навчитися.

6) Як оцінювати ефективність даного курсу навчання.

Очевидно, що організація технології “CS” залежить від складу навчальної групи за корпоративною належністю учасників.

І – Якщо група збірна, учасники мало знайомі між собою і представляють різні ринкові сегменти, тоді зміст “CS” скоріше матиме інституційний характер, зорієнтований на стратегічне планування взаємодії суб’єктів процесу взагалі.

У такому разі, в учасників недостатньо часу і довіри для встановлення тісних навчальних стосунків. Етап входження у метод набуває абстрактного контексту. Багато зусиль потрібно

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ “CASE – STUDY” У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ДИСЦИПЛІН З ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

витратити на вивчення спільних типових задач і подібних проблем у роботі учасників. У подальшій роботі, коли хоч хтось із учасників не знаходить відповіді на своє внутрішнє запитання, він втрачає “нитку розмови” і перетворюється на пасивного слухача.

В групах до-практичного навчання така проблема вирішується шляхом збільшення фізичної, комунікативної та емоційної активності. Тоді в учасників досягається задача розвитку комунікативних та організаторських навичок, хоча це і не є безпосередньою метою “CS”.

II – Якщо навчальна група включає учасників однієї інституційної структури, що проходять курс після-досвідного навчання, тоді перед викладачем постають нові завдання на етапі підготовки кейсу: вивчити із замовником у максимально наближеній версії – зміст безпосередньої професійної діяльності. Потім, користуючись методами аналогії, порівняльного аналізу, історичного аналізу, використовуючи різноманітні інформаційні ресурси, законодавчу та нормативну базу, “заземлити” зміст кейсу до цілей і професійних завдань учасників групи. Першим кроком у цьому процесі, безсумнівно, має бути врахування вимог Галузевого стандарту вищої освіти за напрямком спеціальності, Паспорта спеціальності, зразків посадових інструкцій за конкретними видами діяльності.

Часто “CS” поєднують із використанням аналізу “Вигоди – Витрати” конкретної події, яка має відбутися. Це ефективно за умови, коли такий аналіз виконано з деталізованим розрахунком інституційних ефектів та джерел фінансування змін. В іншому разі – за наявності названих вище демотиваційних факторів, структура “Вигоди – Витрати” буде містити загальні формулювання – “покращиться, підвищиться, зросте” тощо. Очевидно, що метод “Вигоди – Витрати” у цьому разі є недостатнім, адже в нього треба вводити змінні “Інтереси суб’єктів”, які часто є суперечливими, або прихованими (неявними).

Формулювання цілей має здійснюватися відповідно за кожною групою компетентностей майбутнього фахівця з урахуванням бажаного рівня сформованості конкретних професійно важливих рис і якостей.

В організації занять, що проводяться із застосуванням технології *Case – study*, можна виділити кілька етапів, кожний з яких має свої особливості:

I Етап. – Підготовки. На цьому етапі – повинні бути реалізовані такі головні елементи:

1. Підбір викладачем сюжету й опису подій, які будуть в основі *Case – study*.

2. Усний переказ опису кейсу студентам для ознайомлення з його змістом вдома.

3. Аналіз опису студентами в позааудиторний час до проведення занять.

Саме у ході підготовки створюється основа для інформаційно-методичного забезпечення технології *Case – study*. Адже головним фактором ефективності заняття є підбір змісту кейсу, який викладач може самостійно сконструювати або використати з інших джерел: преса (статті, фейлетони, репортажі); професійні документи, нормативна база; дидактична література, в якій подано приклади таких описів; художня, документальна література; аналіз різноманітних навчальних курсів; опрацювання власних проведених занять.

За джерелом інформації кейси поділяють на:

1) реалістичні – такі, що запозичені з практичної роботи або публікацій описів реальних подій; 2) штучно сконструйовані з навчальною метою, або для моделювання вирішення гіпотетичних проблем, які можуть виникнути перед організацією.

Для ознайомлення зі змістом кейсу студентам пропонується текст-опис подій, які потрібно проаналізувати. Цей опис повинен включати такі **компоненти**: основний текст, що містить суттєву інформацію, необхідну для розв’язання проблеми; проблемні питання, вирішення яких забезпечує реалізацію дидактичних цілей; перелік літератури, рекомендованої для розв’язання проблеми; блок додаткової інформації (нормативні акти, фактичні дані, тощо).

Опис може містити один випадок, який є головним на фоні інших другопланових подій або кілька головних, пов’язаних між собою випадків в контексті другорядних, доповнюючих фактів. В тексті представлений певний розвиток проблеми, для розв’язання якої потрібно розглянути різноманітні “за” і “проти”. Опис повинен бути представлений так, щоб створити можливість багатоваріантності рішень проблеми, яка розглядається. Важливо, щоб опис кейсу опирався на дійсні факти, представлені у повній формі, відповідно до рівня підготовки слухачів і тематики занять. Об’єм опису і складність представлених у ньому питань (проблем), кількість часу, необхідного студентам для попереднього аналізу ситуації, визначається відповідно до потреб конкретної навчальної аудиторії.

Наступна частина технології “*Case – study*” проходить власне в аудиторний час – на занятті.

II Етап. Вступ до заняття – це напевно найкоротша і сама інтенсивна частина заняття, від якої залежить занурення учасників у роботу.

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ “CASE – STUDY” У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ДИСЦИПЛІН З ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Цей фрагмент може проходити із використанням базових методів бесіди або міні-презентації учасників і передбачати такі навчальні дії: 1) Пояснення студентам суті методу “Case – study”. 2) Вступ до проблеми. Виявлення наявного досвіду роботи. Пояснення суті роботи. 3) Інтродукція до проблеми, представленої в описі, відповідно до змісту дидактичних завдань.

Пояснення суті методу “Case – study” доцільно тільки тоді, коли заняття в даній групі проводиться вперше. Однак воно не передбачає докладної характеристики прийомів та засобів, які використовуються в ході роботи. Достатньо зупинитися на поясненні самого перебігу занять та завдань, які студенти повинні виконати для реалізації кожного етапу навчальної діяльності.

Важливим фактором вступного етапу є готовність студентів до роботи за методом “Case – study”. Відповідна підготовленість слухачів передбачає: пояснення інформації, що стосується технології аналізу професійного дидактичного тексту; розуміння студентами способів дослідження відокремлених фактів; впевненість у тому, що отриманий текст відповідно висвітлює суть питань проблемного характеру, вміщених в кінці опису.

III Етап. Розуміння діяльності. Цей етап безпосереднього дослідження кейсу розпочинається з виявлення спільного розуміння учасниками змісту професійної діяльності, розкриття очікувань та вимог, пов'язаних з виконанням посадових обов'язків. Очевидно, що важливим тут є пояснення та конкретизація суті посадових функцій у виробничому процесі, виконання посадових обов'язків. Така робота забезпечує інформаційні основи для розуміння суті проблеми, що створює перешкоди для ефективного виконання професійної ролі. Для підкріплення результатів обговорення учасникам потрібно надати в друкованому вигляді якісь фрагменти посадових інструкцій або нормативних актів, документів, у яких окреслюється певний набір вимог до професійного результату.

IV Етап. Виявлення і спільне розуміння проблеми.

На цьому етапі проводяться такі види робіт:

1. Коротке обговорення актуальних питань діяльності (“Які факти характеризують стан справ?”). В чому полягає суть проблеми: Що створює перешкоди у розвитку? Постановка завдань, які вимагають вирішення проблеми.

2. Аналіз міжпосадової взаємодії: Кого стосується дана проблема?

3. Виявлення причин виникнення проблеми. Ознайомлення з документами (Індивідуальна робота).

4. Робота в парах: Що вимагається від працівника для ефективного виконання його роботи та вирішення проблеми?

5. Загальне обговорення та ранжування найважливіших причин.

Основною частиною цього етапу *Case – study* є дискусія з приводу проблеми. На цьому етапі заняття відбувається характеристика проблемної ситуації: Чому виникла потреба нових рішень? Тут можлива конфронтація різних точок зору, різних позицій і досвіду. Іноді учасники, які особливо впевнені в собі і непохитні у власних поглядах, у ході дискусії змушені змінити свою точку зору з певного питання. Дискусія повинна проводитись у сприятливій атмосфері, щоб кожен виступаючий відчував важливість свого голосу і розумів, що його думка вплине на прийняття відповідного рішення.

V Етап. Формулювання цілей і стратегій. Наступний етап *Case – study* має головним проміжним результатом формулювання цілей: “Для чого потрібно вирішити проблему? Чого ми хочемо досягти?” Для виконання цього завдання потрібно визначити, як виявляється проблема у повсякденній діяльності установи; виконати аналіз складових проблеми та обговорити мету її вирішення.

Поведінка учасників дискусії визначальною мірою залежить від організатора заняття, який повинен керувати так, щоб надати можливість висловитися кожному учаснику заняття, але одночасно не дозволяти відхилятися від головного напрямку дискусії. Виступаючий має можливість порівняти власні позиції із поглядами колег, що є відомим прийомом засвоєння культури дискусії й толерантного сприйняття відмінних поглядів. А. Ерліх (Ehrlich) [2] відзначає, що більшість учасників занять з аналізу кейсів за час дискусії проходить такі періоди:

1-й. Пошуки найкращих розв'язків і варіантів. Характерна конкуренція між учасниками, яка проявляється в прагненні висловитися раніше від інших.

2-й. Оцінка значення дискусії при наявності різних точок зору з приводу питань, що обговорюються. Усвідомлення відсутності однозначних рішень проблеми. Критична оцінка своїх попередніх позицій.

3-й. Збільшення віри у власні сили, що є наслідком вдалих виступів даного слухача перед іншими.

VI Етап. Пропозиції та презентації. Як можна вирішити проблему?

Основні завдання на цьому етапі: 1) Визначення напрямків для покращення роботи. 2) Що потрібно

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ “CASE – STUDY” У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ДИСЦИПЛІН З ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

зробити для вирішення проблеми. 3) Визначення основних напрямків вирішення проблеми. 4) Презентації виконання.

Для цього учасники працюють в малих групах, з метою вироблення пропозицій та готують презентації, що своїм обсягом відповідають конкретним умовам навчального процесу.

Особливо важливим елементом цього етапу *Case – study* є класифікація висловлених аргументів, обґрунтування вибору розв’язання проблеми, що розглядається. Важливо, щоб варіанти рішень сформулювали самі студенти у ході дискусії, а роль викладача зводиться до їх систематизації та остаточного обґрунтування. При виборі та ранжуванні представлених рішень проблеми бажано враховувати такі критерії: позитивні сторони прийнятого рішення; передбачувані наслідки впровадження прийнятого рішення; негативні (віддалені й теперішні) умови його реалізації.

VII Етап. Вибір способу вирішення проблеми: Обговорення “Як це зробити?” (Техніки, напрямки, методи). Це один з головних тактичних етапів, на якому деталізуються способи виконання нових задач. Головні акценти у цій роботі:

1. Вибір спільного розв’язання або приблизного рішення.
2. Аналіз альтернативних варіантів подолання проблеми.
3. Вибір остаточного рішення проблем.
4. Встановлення кількісних і якісних показників покращення діяльності: які завдання і як мають бути зроблені.
5. Визначення термінів для впровадження змін.
6. Вибір відповідальних та критеріїв відповідальності.

Саме на цьому етапі найповніше розкриваються різноманітні уміння студентів та упорядковуються часткові (оперативні) методи виконання задач.

Під час цієї роботи ефективно поєднання різних видів активних методів навчання, зокрема серед них: Малі групи; Презентація; Дискусія.

VIII Етап. Узагальнення пропозицій. Контроль і відповідальність.

На цьому етапі важливо визначити такі основні параметри прийнятих рішень:

- За якими показниками здійснювати контроль.
- У якому форматі має бути відповідальність.
- Визначення показників, які свідчать про доцільність пропозицій.
- Визначення відповідальних за напрямками роботи.

Учасники виконують ранжування для визначення шляхів вирішення проблеми. Така робота може бути виконана будь-яким способом голосування.

Одночасно з цим виникає нове актуальне питання, без вирішення якого неможливо оптимально використати CS: які ролі виконують учасники групи, які у них актуальні або потенційні повноваження, “що вони будуть робити завтра” з рішеннями, отриманими в ході аналізу CS? Метод “Що робити завтра?” означає постановку задач, як використати нові отримані знання у практичній діяльності.

VII Етап. Висновки. Обговорення.

У цій частині заняття потрібно підвести підсумки здійсненої роботи, результатами якої є: підведення підсумків (підкреслення моментів, що мають важливе навчальне значення); оцінка діяльності студентів; аналіз нових можливостей. Організатор на цьому етапі навчання виконує такі важливі дидактичні завдання, від яких залежить подальший ефект позитивного перенесення набутих знань. Тут потрібно: нагадати суть проблеми, що розглядалася; повторити вислови та позиції в дискусії, що вплинули на прийняття рішення; узагальнити зміст прийнятих рішень; висловити особисте враження від проведеного заняття, оцінку дискусії і прийнятих при її проведенні розв’язань проблеми.

Отже, кожен етап технології *Case – study* повинен мати своє змістовне наповнення, що впорядковується відповідно до певних правил:

1. Подання нової інформації та її обґрунтування відповідно до цілей навчання.
2. Аналіз складових наданої інформації, виділення проблеми, характеристика її впливу на поточну або майбутню діяльність.
3. Пошуки шляхів вирішення проблеми, покращення чи модернізації діяльності.
4. Аналіз запропонованих рішень та вироблення пропозицій щодо їх втілення.
5. На завершальному етапі обов’язковим є аналіз суб’єктивних вражень учасників та їх бачення ефективності отриманих результатів для себе.

Зрозуміло, що повнота представлення кожного етапу і його тривалість залежать насамперед від складності дидактичних завдань та змісту професійних задач, які реалізують учасники групи. На кожному етапі *Case – study* потрібно створити можливість учасникам для індивідуальної роботи щодо позитивного перенесення нових знань у свою предметну сферу.

Висновки. Запропонована модель навчальної технології “CS” сприятиме розширенню

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ РОБІТНИКІВ ЗА ІНТЕГРОВАНИМИ ПРОФЕСІЯМИ

можливостей викладача у конструюванні змісту кейсів та їх гнучкому використанні й оновленні відповідно до конкретних умов навчального середовища. У цьому контексті зберігають актуальність подальші дослідження таких аспектів:

1) узгодження вимог системності вивчення дисциплін з євро-інтеграції та конкретного змістового характеру технології "CS".

2) побудови рівневої моделі навчання для майбутніх фахівців даної галузі з урахуванням інституційного та компетентнісного підходу.

Перспективи використання.

Наступним етапом запровадження у навчальний процес стане розробка своєрідної "карти кейсів", яка міститиме набір типових сюжетів соціального або економічного характеру, аналіз яких сприятиме формуванню певних

наперед заданих професійних умінь майбутніх фахівців.

1. Пугачев В.П. Тесты, деловые игры, тренинги в управлении персоналом: Учебник для студентов вузов. – М.: Аспект Пресс, 2001. – 285 с. Казанцев А.К., Подлесных В.И., Серова Л.С. Практический менеджмент: В деловых играх, хозяйственных ситуациях, задачах и тестах: Учеб. пособие. – М., 1999. – 378 с.

2. Ehrlich A. Sytuacyjna metoda nauczania kierownictwa. – Warszawa, 1960.

3. McNair M.P., Hersum A.S.,: The Case Method at tbs. Harvard Business School. – New York, 1954. Ковальчук Г.О. Активізація навчання в економічній освіті. – Вид. 2-ге доповнене. – Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 360 с.

Стаття надійшла до редакції 10.06.2009

УДК 377.1

Лідія Сліпчишин, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
відділу управління в системі професійно-технічної освіти
Львівського науково-практичного центру професійно-технічної освіти
АПН України

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ РОБІТНИКІВ ЗА ІНТЕГРОВАНИМИ ПРОФЕСІЯМИ

У статті розглядаються методологічні аспекти інтеграції професій, звертається особлива увага на визначення впливу зовнішніх чинників на науково-технічні основи професій та відмінностей широкопрофільної та багатoproфільної праці сучасного робітника.

Ключові слова: професія, інтеграція, профіль підготовки робітників, регіон, професійно-технічний навчальний заклад.

Постановка проблеми. У результаті різкого прискорення науково-технічного прогресу у всіх галузях економіки спостерігається взаємопроникнення різних напрямів діяльності людей. Інтеграційні процеси, що відбуваються в сучасному виробництві, сприяють розвитку нової тенденції в професійному розподілі праці – інтеграції професій, яка вимагає розширення або поглиблення профілю підготовки сучасного робітника. Перш за все ці тенденції викликані змінами в організації праці та особливостями регіонів. Тому завданням професійно-технічних навчальних закладів (ПТНЗ) на сучасному етапі є врахування цих чинників у професійній підготовці робітників.

Педагогічний аспект професійного становлення особистості полягає у тому, що цим процесом можна керувати, своєчасно реагуючи на зміни, що відбуваються в змісті праці

робітників під впливом науково-технічного прогресу, та створюючи умови для розумового, емоційного і фізичного розвитку особистості. Реакція на зміни, перш за все, полягає в розробці принципів організації навчально-виховного процесу в нових умовах, в обґрунтуванні найраціональніших форм навчання, широкому використанні колективних та індивідуальних форм трудової діяльності під час професійного навчання; управлінні навчально-виробничим процесом в ПТНЗ, врахуванні регіональних особливостей ринку праці [3 – 5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Проблемі інтеграції професій присвячено багато уваги, починаючи з 80-х років ХХ ст., коли на виробництві актуальними стали зміни в професійно-кваліфікаційній структурі робітничих кадрів. Питання інтеграції професій та